

24

İSRAF

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
كُلُوا وَاشْرَبُوا وَالْبَسُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

Amr b. Şuayb'ın dedesinden rivâyet edildiğine göre Peygamber (s.a) şöyle buyurdu: **“İsraf etmeyerek, kibir ve gurura kapılmayarak yiyiniz, içiniz, giyininiz ve tasadduk ediniz”**¹⁵⁸.

158 Buhârî, Libâs, 1; Nesâî, Zekât, 66; İbn Mâce, Libâs, 23; Ahmed b. Hanbel, II, 181.

AÇIKLAMA

Abdullah b. Abbâs (r.a) diyor ki: “İki şey sana bulaşmadığı sürece dilediğini ye, dilediğini giy: İsrâf, kibir ve gurur”.

İsraf savurganlık, gereksiz tüketim ve dengesiz harcama demektir. Kelimenin kökü olan *seref*, sınırı aşma ve aşırılığa kaçma mânasını taşır. “Yiyin, için fakat israf etmeyin. Zira Allah israf edenleri sevmez”¹⁵⁹ beyanıyla Yüce Kur’an, israfı haram kılmış ve “Şüphesiz saçıp savuranlar, şeytanların dostlarıdır”¹⁶⁰ beyanıyla da israf hastalığına tutulanların şeytanla olan yakınlıklarını haber vermiştir.

İsraftan kaçınmanın maddî-manevî pek çok faydası ve hikmeti vardır. Genelde Yüce Yaratıcı’nın taksim ettiği rızık, özelde milli gelirin bütün kesimlere âdil olarak dağılımı, piyasanın oturması ve fiyatların istikrar bulması hemen ilk akla gelenler arasındadır. Çünkü israf, tüketimi körükleyen, arz-talep dengesini bozan ve fiyatların yükselmesine yol açan bir aşırılıktır.

Peygamberimizin (s.a), imkan ve nimetleri kullanma konusunda ciddiyet ve disiplin anlayışı kazandıran şu hadisi ilgi uyandırmalıdır: “Bir nehir kenarında da olsan abdestte yine israf söz konusudur”¹⁶¹. Gıda maddelerini özellikle de ekmeği çöpe atmak veya ihtiyaç fazlası su kullanmak israf olduğu gibi, kullanılabilecek durumda iken kırılıp atılan eşya, pervasızca yırtılıp atılan bir kağıt da israftan bir parçadır. Fiyatların düşmesini engellemek için sebze ve meyveleri dökerek telef etmek bir israf türüdür. Devlet ve toplum, piyasa şartlarını protesto niteliği

159 A'râf 7/31

160 İsrâ 17/27

161 İbn Mâce, Tahâret, 48; Ahmed b. Hanbel, II, 221.

taşıyan bu tür yersiz uygulamaların önüne geçmeli ve gereken tedbiri almalıdır. İbn Haldun Mukaddime'sinde, devletleri yıkan en büyük faktörün israf olduğunu bütün tafsilatıyla dile getirir.

Açıktır ki, malın ve mülkün gerçek sahibi Allah Teâlâ'dır. Veren de alan da O'dur. Kâinatta olan her şey, O'nun tarafından geçici bir süre için insana emanet olarak verilmiştir. Elde edilen mal, meşru ihtiyaçları karşılayan bir vasıta ve bir iyilik kaynağı olarak görülmelidir. Bundan dolayı mal ve servet emanetini elinde tutan insan, onu meşru ihtiyaçları ve toplumun yararı için harcamalıdır. Onun, geçici olarak sahip olduğu imkân ve kaynakları kötüye kullanması ve aşırıya kaçarak malını saçıp savurması, emanete hıyanet anlamına gelir.

Sosyal-kültürel hizmet ve faaliyetleri yürüten vakıf ve dernekler, nakdî ve aynî yardımlardan sorumlu hayır kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar namına tasarrufta bulunan şahıslar, sorumluluk bilinciyle hareket etmeli, vekâleten üstlendikleri harcamalarda israfa yer vermemeli, insana hizmet ve hürmet ilkesini benimsemelidir.